



## Συνταγές μαγειρικής

► Προστακτική αορίστου

### Προστακτική αορίστου

- Προστακτική είναι η έγκλιση που χρησιμοποιούμε όταν προστάζουμε, όταν δίνουμε εντολές ή οδηγίες σε κάποιον ή ακόμα όταν θέλουμε να εκφράσουμε παράκληση ή ευχή.

#### Παραδείγματα

- Άνοιξε την πόρτα. (προσταγή)
- Στρίψε δεξιά στο τέλος του δρόμου. (οδηγία)
- Φέρε μου, σε παρακαλώ, το βιβλίο. (παρακλήση)
- Βοήθησέ την, Παναγία μου. (ευχή)

- Οι καταλήξεις της προστακτικής της ενεργητικής φωνής για τον αόριστο είναι -ε, -τε.

#### Παράδειγμα

- παίζε (β' ενικό πρόσωπο), παίζτε (β' πληθυντικό πρόσωπο)



**Να θυμάσαι ότι...** Το τρίτο πρόσωπο δεν έχει ξεχωριστό τύπο και συμπληρώνεται από την υποτακτική: **ας (να) παίξει, ας (να) παίξουν.**

- Η προστακτική αορίστου των σύνθετων ρημάτων με πρώτο συνθετικό κάποια πρόθεση (π.χ. *ανά, κατά, μετά, διά, παρά, από, επί, υπέρ, αντί* κ.ά.) και δεύτερο συνθετικό ένα δισύλλαβο ρήμα α' συζυγίας (π.χ. *γράφω, βλέπω, τρέπω, βάλλω* κ.λπ.) σχηματίζεται χωρίς την αύξηση (δηλαδή χωρίς το **ε** που μπαίνει μπροστά από τα ρήματα στην οριστική του αορίστου και του παρατατικού της ενεργητικής φωνής).

• **Παράδειγμα**

Οριστική	Προστακτική
παρέβλεψα	–
παρέβλεψες	παράβλεψε
παρέβλεψε	–
παραβλέψαμε	–
παραβλέψατε	παραβλέψτε
παρέβλεψαν	–



**Να θυμάσαι ότι...** Η **αύξηση** (δηλαδή το **ε-**) που μπαίνει μπροστά από τα ρήματα στην οριστική του αορίστου μένει μόνο όταν τονίζεται.

## Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου των σύνθετων ρημάτων ο τόνος ανεβαίνει στην προπαραλήγουσα.

**Παράδειγμα**

- *υπόγραψε, μετάρρεψε, διάβλεψε, απόβαλε* κ.λπ.
- ✓ Η προστακτική αορίστου των απλών και των σύνθετων ρημάτων σχηματίζεται χωρίς την αύξηση.

### Παραδείγματα

- γράψε, μάθε
- παράγγειλε και όχι παρήγγειλε
- αντίγραψε και όχι αντέγραψε

✓ Τα ρήματα σε **-ίζω, -είζω, -οίζω** και **-ύζω** διατηρούν στην προστακτική αορίστου τα **ι, ει, οι, υ** της κατάληξης.

### Παραδείγματα

- αρχίστε (αρχίζω)
- δανείστε (δανείζω)
- αθροίστε (αθροίζω)
- κατακλύστε (κατακλύζω) κ.λπ.

✓ Τα ρήματα της β' συζυγίας (σε **-ώ**) σχηματίζουν το β' πληθυντικό της προστακτικής του ενεργητικού αορίστου σε **-ήστε** (η παραλήγουσα γράφεται με **η** [ήτα]).

### Παραδείγματα

- τηλεφωνήστε (τηλεφωνώ)
- κρατήστε (κρατώ)
- προχωρήστε (προχωρώ) κ.λπ.

## Ασκήσεις\*

**7.1** Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου.

- α) ..... **Αντίγραψε** ..... (αντιγράφω) τις παρακάτω λέξεις.  
β) ..... (προβλέπω) τις κινήσεις του αντιπάλου.

\* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- γ) ..... (διαβάζω) προσεκτικά τις οδηγίες χρήσης.  
 δ) ..... (διαλέγω) τα χρώματα που σου αρέσουν και  
 ..... (ζωγραφίζω) την εικόνα.  
 ε) ..... (δίνω) μου το βιβλίο και .....  
 (φεύγω) από μπροστά μου.  
 στ) ..... (δανείζω) το βιβλίο σου στον Αλέξη.

**7.2** Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στο β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου.

- α) ..... Τηλεφωνήστε (τηλεφωνώ) αμέσως στο γιατρό.  
 β) ..... (αθροίζω) τα γινόμενα και .....  
 (λύνω) την άσκηση.  
 γ) ..... (νικώ) κάθε φόβο σας.  
 δ) ..... (στολίζω) το χριστουγεννιάτικο δέντρο.  
 ε) ..... (προχωρώ) πιο γρήγορα, παρακαλώ.  
 στ) ..... (καταγράφω) όλες τις ζημιές από τις φωτιές.

**7.3** Συμπλήρωσε τα κενά στα παρακάτω ρήματα με *ι, η ή υ*.

δακρ..ύ..στε	γύρ.....σε
στρ...ί...ψε	κατακλ...ί...στε
συγχωρ...ί...στε	συμφων...ί...στε
σφουγγάρ.....σε	καλ...ί...ψτε
ακουμπ...ί...στε	διαφήμ.....σε

**7.4** Ξαναγράψε το παρακάτω κείμενο μεταφέροντας τα ρήματα στο β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου.

Σε μια κατσαρόλα βάζω τον κιμά με το λάδι και το κρεμμύδι, ανακατεύω και προσθέτω την πιπεριά, το καρότο, το κρασί, ζάχαρη, αλάτι και πιπέρι. Μετά ρίχνω τις

ντομάτες και το χυμό ντομάτας, προσθέτω λίγο νερό και αφήνω τον κιμά να βράσει και να μείνει με τη σάλτσα του.

(Γλώσσα ΣΤ' Δημοτικού, ΟΕΔΒ 2006)

Σε μια κασαρόλα βάλτε / βάλτε .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



## Στη διαφήμιση... όλα είναι δυνατά!

- ▶ Το θαυμαστικό (!), το ερωτηματικό (;), τα αποσιωπητικά (...)
- ▶ Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων

### Το θαυμαστικό (!), το ερωτηματικό (;), τα αποσιωπητικά (...)

□ Το **θαυμαστικό (!)** το σημειώνουμε:

- ύστερα από επιφωνήματα ή επιφωνηματικές φράσεις που εκφράζουν ευχή, χαρά, λύπη, απορία, θαυμασμό κ.ά.

#### Παράδειγμα

- Μακάρι να μην ερχόταν ποτέ! (ευχή)
- Πόσο χαίρομαι που είσαι εδώ! (χαρά)
- Αχ! το πόδι μου. (λύπη)
- Απορώ πώς μπόρεσε να το κάνει αυτό! (απορία)
- Τι όμορφα μάτια! (θαυμασμός)

- σε προστακτικές.

#### Παράδειγμα

- Πρόσεχε!

□ Το **ερωτηματικό (;)** το χρησιμοποιούμε όταν ρωτάμε.

#### Παράδειγμα

- Πότε έφυγες;



**Να θυμάσαι ότι...** Το ερωτηματικό το χρησιμοποιούμε ακόμα και όταν φαίνεται να μην περιμένουμε απάντηση στην ερώτησή μας – σε ρητορικές δηλαδή ερωτήσεις.

**Παράδειγμα**

- *Κάνει ό,τι θέλει. Τολμάει, άλλωστε, κανείς να του φωνάξει; (ενν.: δεν τολμάει)*

□ Τα **αποσιωπητικά (...)** τα χρησιμοποιούμε στο τέλος μιας πρότασης όταν θέλουμε να αποσιωπήσουμε κάτι, δηλαδή όταν δεν ολοκληρώνουμε το νόημα της πρότασης είτε από συγκίνηση είτε γιατί τη συνέχεια εύκολα μπορεί κάποιος να τη φανταστεί είτε γιατί αυτό που θα πούμε είναι γνωστό στους άλλους. Επίσης τα χρησιμοποιούμε όταν φαίνεται πως σταματάμε λίγο τη φωνή μας για να τονίσουμε εκείνο που ακολουθεί, ώστε να το προσέξει ο αναγνώστης.

**Παραδείγματα**

- *Ζήτησε συγγνώμη αμέσως, γιατί αλλιώς...*
- *Μου έδειξε τα μάτια της. Ήταν... κατακόκκινα.*

## Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Μετά το θαυμαστικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα. Αν όμως η πρόταση δεν έχει τελειώσει, συνεχίζουμε με μικρό γράμμα.

**Παραδείγματα**

- *Έχει υπέροχη γεύση! Εσύ το έφτιαξες;*
  - *Συγχαρητήρια! τους είπε ο δάσκαλος.*
- ✓ Όταν σε μια πρόταση υπάρχουν επιφωνήματα, το θαυμαστικό μπαίνει συνήθως στο τέλος της πρότασης. Μπορεί όμως να μπει και αμέσως μετά το επιφώνημα.

### **Παράδειγμα**

- *Εύγε, Πετράκη!*

**ή**

- *Εύγε! Πετράκη.*

- ✓ Μετά το ερωτηματικό αρχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα, εκτός αν συνεχίζεται η φράση.

### **Παραδείγματα**

- *Πότε θα φύγετε; Απόψε ή αύριο;*
- *Γιατί κλαις; μάλωσε η μητέρα την κόρη της.*

- ✓ Εάν στο τέλος μιας πρότασης χρειαστεί να μπει ερωτηματικό ή θαυμαστικό και αποσιωπητικά, τα αποσιωπητικά θα μπουν τελευταία.

### **Παράδειγμα**

- *Να έφυγε, άραγε, για το εξωτερικό όπως μας είχε πει;...*
- *Και να σκεφτείς ότι είναι ολόκληρος άντρας πα!...*

## **Ασκήσεις\***

**8.1** Βάλε στο τέλος των παρακάτω προτάσεων θαυμαστικό, ερωτηματικό ή αποσιωπητικά.

- α) Ποιος έφαγε όλο το τσουρέκι; ρώτησε η γιαγιά.
- β) Αχ, και να 'ξερες
- γ) Τι όμορφο ζευγάρι
- δ) Δε φαντάζεσαι τι έγινε μόλις άρχισε να μιλάει

\* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.



- ε) Η παράσταση άρχισε, ώσπου ξαφνικά
- στ) Ποιος είσαι και από πού έρχεσαι
- ζ) Το Σάββατο θα πάμε στο θέατρο

**8.2** Διόρθωσε τα λάθη στη στίξη και άλλαξε τα κεφαλαία γράμματα σε μικρά ή το αντίστροφο όπου χρειάζεται.

- α) Ποιος θα λύσει την άσκηση; Ρώτησε ο δάσκαλος.  
.....  
Ποιος θα λύσει την άσκηση; ρώτησε ο δάσκαλος.
- β) Αλίμονό σου αν έρθω εκεί;  
.....
- γ) Πέρασαν τα Χριστούγεννα.  
.....
- δ) Ποιος φανταζόταν ότι θα εμφανιστεί ύστερα από τόσα χρόνια;  
.....
- ε) Μυρίζει απαίσια; τι είναι;  
.....
- στ) Γιατί αργήσατε πού είχατε πάει!  
.....
- ζ) Οχ το πόδι μου...  
.....

**8.3** Σημείωσε τα αποσιωπητικά όπου χρειάζεται στις παρακάτω προτάσεις.

- α) Μη με κοιτάξεις έτσι, γιατί...
- β) Μήπως θα μπορούσα να είπα διστακτικά η Θάλεια.
- γ) Δοκιμάστε τις νέες μας γεύσεις και απολαύστε νοστιμιά!
- δ) Γευτείτε τα λαχταριστά γλυκά μας και θα καταλάβετε τι εννοούμε!

- ε) Αν τολμήσει να έρθει θα μετανιώσει την ώρα και τη στιγμή .
- στ) Πέρασε το καλοκαίρι
- ζ) Καταλαβαίνεις τι έγινε μόλις άρχισε ο καβγάς .

#### 8.4 Σημείωσε το ερωτηματικό όπου χρειάζεται στις παρακάτω προτάσεις.

- α) Οι γονείς της Ελένης δεν ήρθαν στη γιορτή. Γιατί;
- β) Πού γύριζες μέχρι αυτή την ώρα Γιατί δεν ειδοποίησες ότι θα αργήσεις
- γ) Πού πήγαν όλοι
- δ) Τον πήρα τηλέφωνο αλλά δεν απαντάει. Μήπως του συνέβη κάτι
- ε) Μου δανείζεις το τετράδιό σου Θέλω να αντιγράψω μια άσκηση.
- στ) Πόσο κόστισε ο καινούριος υπολογιστής που αγόρασες
- ζ) Έρχεσαι μαζί μου στα μαγαζιά Θέλω να αγοράσω μια μπλούζα.

### Παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων

□ Ο **συγκριτικός** και ο **υπερθετικός βαθμός** αποτελούν τα παραθετικά του επιθέτου. Χρησιμοποιούμε τα παραθετικά για να δηλώσουμε διάφορα είδη και διάφορους βαθμούς σύγκρισης με βάση το επίθετο.

– Ο **συγκριτικός βαθμός**: το επίθετο σε συγκριτικό βαθμό φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο.

#### Παράδειγμα

• Το κρέας είναι **νοστιμότερο** (ή **πιο νόστιμο**) από το ψάρι.

– Ο **υπερθετικός βαθμός**: το επίθετο σε υπερθετικό βαθμό φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε μεγαλύτερο βαθμό απ' όλα τα όμοιά του.

## Παράδειγμα

- Το κρέας είναι το **νοστιμότερο** (ή **το πιο νόστιμο**) από τις υπόλοιπες τροφές. (παράδειγμα 1)
- Το κρέας είναι **νοστιμότατο** (ή **πολύ νόστιμο**). (παράδειγμα 2)



**Να θυμάσαι ότι...** Ο υπερθετικός βαθμός διακρίνεται σε **σχετικό υπερθετικό** και σε **απόλυτο υπερθετικό**. Στο σχετικό υπερθετικό το επίθετο φανερώνει πως το ουσιαστικό που συγκρίνεται μ' όλα του ίδιου είδους έχει σε πιο μεγάλο βαθμό την ποιότητα ή ιδιότητα που εκφράζει (παράδειγμα 1). Στον απόλυτο υπερθετικό το επίθετο φανερώνει πως το ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλα ουσιαστικά (παράδειγμα 2).

Σχηματισμός παραθετικών επιθέτων		
	Καταλήξεις	Παραδείγματα
<b>Συγκριτικός</b> (μονολεκτικά)	α) -ότερος, -ότερη, -ότερο β) -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο γ) -έστερος, -έστερη, -έστερο	εξυπνότερος, εξυπνότερη, εξυπνότερο μεγαλύτερος, μεγαλύτερη, μεγαλύτερο ευγενέστερος, ευγενέστερη, ευγενέστερο
(περιφραστικά)	<b>πιο + θετικός βαθμός</b> του επιθέτου	<b>πιο</b> έξυπνος, <b>πιο</b> έξυπνη, <b>πιο</b> έξυπνο
<b>Σχετικός Υπερθετικός</b>	<b>άρθρο + συγκριτικός βαθμός</b> του επιθέτου	(μονολεκτικά →) <b>ο</b> εξυπνότερος, <b>η</b> εξυπνότερη, <b>το</b> εξυπνότερο (περιφραστικά →) <b>ο πιο</b> έξυπνος, <b>η πιο</b> έξυπνη, <b>το πιο</b> έξυπνο

<b>Απόλυτος Υπερθετικός</b> (μονολεκτικά)	α) -ότατος, -ότατη, -ότατο β) -ύτατος, -ύτατη, -ύτατο γ) -έστατος, -έστατη, -έστατο	εξυπνότατος, εξυπνότατη, εξυπνότατο ταχύτατος, ταχύτατη, ταχύτατο ευγενέστατος, ευγενέστατη, ευγενέστατο
(περιφραστικά)	<b>πολύ</b> (ή <b>πολύ πολύ</b> ή <b>πάρα πολύ</b> ) + <b>θετικός βαθμός</b> του επιθέτου	<b>πολύ</b> (ή <b>πολύ πολύ</b> ή <b>πάρα πολύ</b> ) έξυπνος, <b>πολύ</b> (ή <b>πολύ πολύ</b> ή <b>πάρα πολύ</b> ) έξυπνη, <b>πολύ</b> (ή <b>πολύ πολύ</b> ή <b>πάρα πολύ</b> ) έξυπνο

- Εκτός από τα επίθετα, παραθετικά σχηματίζουν και τα επιρρήματα σε **-α (-ά)**, **-ιά** ή **-ώς** που προέρχονται από αυτά.

### Παραδείγματα

- ώριμος → *ώριμα*
- ταχύς → *ταχιά*
- διεθνής → *διεθνώς*

Σχηματισμός παραθετικών επιρρημάτων		
	Καταλήξεις	Παραδείγματα
<b>Συγκριτικός</b> (μονολεκτικά)	α) -ότερα β) -ύτερα γ) -έστερα	θρεπτικότερα βαρύτερα επιμελέστερα
(περιφραστικά)	<b>πιο</b> + <b>θετικός βαθμός</b> του επιρρήματος	<b>πιο</b> θρεπτικά <b>πιο</b> βαριά <b>πιο</b> επιμελώς
<b>Υπερθετικός</b> (μονολεκτικά)	α) -ότατα β) -ύτατα γ) -έστατα	θρεπτικότετα βαρύτετα επιμελέστερα

(περιφραστικά)	<b>πολύ + θετικός βαθμός</b> του επιρρήματος	<b>πολύ</b> θρηπτικά <b>πολύ</b> βαριά <b>πολύ</b> επιμελώς
----------------	--	---

## Το σημειωματάριο της ορθογραφίας

- ✓ Γράφονται με **ο** (όμικρον) τα παραθετικά των επιθέτων σε **-ος (-ός), -η (-ή), -ο (ό)**:  
**-ότερος, -ότερη, -ότερο** (συγκριτικός)  
**-ότατος, -ότατη, -ότατο** (υπερθετικός).

### Παραδείγματα

- **τίμιος** → **τιμιότερος – τιμιότερη – τιμιότερο** (συγκριτικός)  
**τιμιότατος – τιμιότατη – τιμιότατο** (υπερθετικός)
- **σοφός** → **σοφότερος – σοφότερη – σοφότερο** (συγκριτικός)  
**σοφότατος – σοφότατη – σοφότατο** (υπερθετικός)

- ✓ Γράφονται με **ω** (ωμέγα) τα παραθετικά που προέρχονται από τα επιρρήματα **άνω** και **κάτω**.

### Παραδείγματα

- **άνω** → **ανώτερος – ανώτερη – ανώτερο** (συγκριτικός)  
**ανώτατος – ανώτατη – ανώτατο** (υπερθετικός)
- **κάτω** → **κατώτερος – κατώτερη – κατώτατο** (συγκριτικός)  
**κατώτατος – κατώτατη – κατώτατο** (υπερθετικός)

- ✓ Γράφονται με **υ** (ύψιλον) τα παραθετικά των επιθέτων σε **-ύς, -ιά, -ύ**:  
**-ύτερος, -ύτερη, -ύτερο** (συγκριτικός)  
**-ύτατος, -ύτατη, -ύτατο** (υπερθετικός).

### Παράδειγμα

- **βαθός** → **βαθύτερος – βαθύτερη – βαθύτερο** (συγκριτικός)  
**βαθύτατος – βαθύτατη – βαθύτατο** (υπερθετικός)

- ✓ Η λέξη **πιο**, που χρησιμοποιούμε για να σχηματίσουμε το συγκριτικό βαθμό, είναι επίρρημα και γράφεται με **ι** (γιώτα). Δεν πρέπει να την μπερδεύουμε με το ουδέτερο της ερωτηματικής αντωνυμίας **ποιο** που γράφεται με **οι** (όμικρον γιώτα).

### Παραδείγματα

- Το ποδόσφαιρο είναι **πιο** δημοφιλές άθλημα από το μπάσκετ.

**αλλά**

Ποιο είναι το αγαπημένο σου μάθημα;

## Ασκήσεις\*

**8.5** Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω λέξεων με το γράμμα που λείπει.

ταχ...ύ...τατη	π.....ο γεναίος
π.....ο δυνατός	αν...ί...τατα
ψηλ...ί...τερη	κατ...ί...τερος
πλατ...ί...τερος	νοστιμ...ί...τερη
βραδ...ί...τατα	σοφ...ί...τατο

**8.6** Γράψε μονολεκτικά τον υπερθετικό βαθμό των παρακάτω επιθέτων.

α) πλούσιος	→	.....πλουσιότατος.....
β) φρέσκος	→	.....
γ) βαθύς	→	.....
δ) ακριβός	→	.....

\* Οι απαντήσεις στις Ασκήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

- ε) φωτεινός → .....
- στ) ωραίος → .....
- ζ) επιβλητικός → .....

**8.7** Γράψε περιφραστικά τον υπερθετικό βαθμό των παρακάτω επιθέτων.

- α) ο ψηλός → ο πιο ψηλός ή πολύ ψηλός ή πολύ πολύ ψηλός.....  
ή πάρα πολύ ψηλός.....
- β) η γρήγορη → .....
- γ) το δυνατό → .....
- δ) η τίμια → .....
- ε) ο δίκαιος → .....
- στ) το ευγενικό → .....
- ζ) ο στοργικός → .....